

„ПРЕДСМЪРТНОТО ПИСМО” НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ И МАНИПУЛАЦИИ НА ИСТОРИЧЕСКАТА ПАМЕТ С МЕТОДИТЕ НА СЪВРЕМЕННИЯ ВИРТУАЛЕН НЕПУКИЗЪМ

Позволих си да напиша тези редове не от позицията на специалист по документалното наследство на Апостола на свободата, а с ялната отговорност на професионален историк-скептик, за когото сензационата в историческото знание/познание е по-скоро похват в холивудски сценарий на приключенски екшън с измислен герой. Убеден съм, че честите манипулативни изблици по невралгичната тема за “историческата памет и идентичност” са пагубни за общественото съзнание също толкова, колкото чалгата, ментетата, сапунените сериали, а “подмяната на автентичност” се превръща в явление, съизмеримо с “прославило” ни неотдавна по света припевче „Кен лии...”.

Ето на какво се натъкнах в „необятното пространство на виртуалния свят”, в което, ще се съгласите, прекарват голяма част от ежедневието си нашите (уж) постмодерни български събратя. И най-вече – младото поколение. Става дума за текст, озаглавен “Предсмъртното писмо на Васил Левски”. Ето какво гласи той:

„Байовци,

Ето, че паднах в ръцете на враговете и ще напусна пътя на борбата преди да сме видели края на нашите въжделения. Но с моята кончина не свършва пътят, който трябва да извървите, така щото да не изгубят смисъл усилията ни. Моята смърт не ще да спре бъдещето ни освобождение, нито трябва да скове сърцата и душите ви. Знайте, че борбата за освобождението ни ще погълне в жертвения си олтар много от вас, но още повече ще погълне борбата след освобождението ни. Аз не веднъж съм ви казвал: “Тоз който ни освободи той ще да ни и пороби”. Внимавайте, в народната работа няма шега, освобождението ни трябва

да бъде плод на нашите задружни усилия. Вие, които ви грабят, безчестят и лъжат днешните ни управници, не мислете, че работата ни свършва с едното освобождение. Не тя с това започва. Нашето драгоценно отечество, ще се нуждае от достойни хора, които да го водят по пътя на благоденствието, така щото да бъдем равни на другите европейски народи. Ако допуснете утре, когато сте вече свободни да ви управляват днешните турски мекерета и разните му лихвари и чорбаджии, които и днес ви грабят най-безжалостно, то по-добре да си останем под сянката на султана. Вярно е, че ние нямаме хора подготвени, но поне имаме хора честни и родолюбиви, които няма да се поколебаят да положат живота си за въздигането на държавата ни. Не се полъгвайте, че тези които държат парите държат и бъдещето ви, защото тези пари те са ги взели от вас, а вие им се кланяте и ги въздигате, като слънце пред очите си. Те няма да се поколебаят да посегнат към властта, а вие ще трябва да ги възпрете и да им поискате сметка, кой с какво е помогнал за освобождението ни, и давал ли е пари или казвал нека да стане на тогава. На такива аз съм им писал и преди “Днес е момента да си купите живот, който сега се продава, утре не, и милиони да давате”. Та тези, които покажат разписките с печата на Централния комитет, те нека живеят свободно в отечеството ни, а другите презрете и отсечете алчните им ръце желаещи властта само за да ви грабят. За такива злоупотребяващи с народни пари, наказанието е само едно Смърт, смърт и пак смърт, както гласи и уставът ни. За тези, които петният името на отечеството ни наказанието е Смърт, смърт и пак смърт. За тези, които се възползват от непросветеността на народа ни и го грабят, уж били по-умни и учени, а всъщност лукави и хитри наказанието е Смърт, смърт и пак смърт. За тези, които насаждат омраза между хората живеещи в нашето мило Отечество, било на етническа или верска основа, с цел докато се избивате по-между си, те

да трупат богатства, наказанието е Смърт, смърт и пак смърт. За тези, които обещаваат много, само и само да ги изберете да ви управляват, а после се отметнат от думите си, като кажат, че времената били трудни и те видите ли не предполагали че такава е положението, наказанието е конфискуване на имуществото и изгнание извън пределите на Отечеството ни. За тези, които под булото на родолюбието, градят закони, а самите те не ги спазват или пък ги използват с цел своето облагодетелстване, наказанието е Смърт, смърт и пак смърт. Това е което исках да ви кажа, надявайки се, че ще доведете борбата до край. Бъдете силни братя и не щадете силите, нито кръвта си, защото Отечеството ни няма да припише заслугите ви други му, нито пък ще позволи да потънат в забвение. И не забравяйте – Времето е в нас и ние сме във времето, то нас обръща и ние него обръщаме”.

Този текст от близо три години присъства в интернет-форумите, а вече е популярен и цитиран често дори извън света на виртуалното. Може би защото звучи автентично, напълно в “стила на Левски”. Но до момента още никой не е показал оригинала му, писмото-завет не е публикувано в нито едно научно изследване или документален сборник. Дори и във великолепния, изчерпателен компендиум „Васил Левски. Документи”, издаден през 2000 г. от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий” и Общобългарския комитет „Васил Левски”. Какво прави впечатление?

На първо място – обръщението „Байовци”, с което започва цитирания текст, е употребено само в едно-единствено писмо до БРЦК от 25 юли 1872 г., приписвано на Левски. Утвърдено обръщение в цялостното му епистолярно наследство е „Братя”. С „Байо” Левски започва писмата си само до Любен Каравелов и Кирияк Цанков.

Изразите „освобождението ни трябва да бъде плод на нашите задружни усилия” и „щото да бъдем равни на другите европейски народи” са извадени от писмо на Апостола до новопосветените в революционното дело (19 февруари 1872 г.), а „днес е момента да си купите живоит, който сега се продава, утре не, и милиони да давате” – от заплашително писмо от името на БРЦК до Ганчо Мильов в Карлово (10 май 1872 г.). Пасажът за смъртните наказания в художествена форма прави опит да пресъздаде внушенията на глава IX от “Устав на БРЦК”. И накрая – прочутият израз „Времето е в нас и ний сме във времето; то нас обръща и ний него обръщаме” е взет от писмо на Апостола до Панайот Хитов в Букурещ, писано в “Българско 1871. 10 Мая”, страница първа. Контекстът обаче е различен, посланието – също.

Днес във форуми и други виртуални изповедални людете продължават да спорят за автентичността на писмото. Привържениците на тезата за неговата оригиналност твърдят, че то е цензурирано от комунистическите власти. Но къде е оригиналът? Защо той не бъде обнародван?

Изглежда става дума за класически пример на (на)писан текст в традициите на „фолк-историята”, чийто автор несъмнено добре познава епистоларното наследство на Апостола, неговата лексика и изказ, и притежава умело компилативно перо. Крайният резултат е една интелектуално-безотговорна манипулация. Което на свой ред поставя въпроса за стойността на публикуваните текстове и за отговорността на (често анонимно) пишещите във виртуалното пространство, възможността за доверяване, позоваване и цитиране на подобни повествования и т.н. – една, общо взето, твърде обширна като дискуссионност тема, която, както изглежда, скоро няма да намери еднозначно разрешение. Налице е и тревожна тенденция, защото младото поколение често става невинна жертва-потребител на подобни мистифициращи “ГМО-продукти на

историческата памет”. Призовавам колегите от историческата гилдия да вземат отношение по тези теми, а да не абдикират от тях с аргумента за тяхната “несериозност”. А изкушените от историческото ни минало сънародници съветвам да четат внимателно, критично, съпоставяйки логиката на фактите и свидетелствата на авторитетите.

Като историк (с неохота) започнах да свиквам с “модерни четива” и прочие художествени текстове, убеждаващи ни, че сме по-древни от Потопа, по-цивилизовани от всички народи, най-мъдрите, най-добрите, най-силните... Ала моля ви, господа “алтернативни историци”, не посягайте на паметта на Левски, не “доукрасявайте” неговата достатъчно впечатляваща личност с емоционално-патриотарските продукти на собствената ви фантазия.

Истинска История се прави с действия, а не със сценарни похвати!

**Георги Владимиров,
доктор по история**

Приложени факсимилета :

1. Писмо до БРЦК в Букурещ от 25 юли 1872 г. (НБКМ-БИА, ф. №5 (КЦ), арх. ед. 5, л. 30);
2. Препис на писмо от Васил Левски до новопосветени дейци в комитетското дело от 19 февруари 1872 г. (НБКМ-БИА, ф. №85 (ВЛ), II А 8047);
3. Първа страница от писмо до Панайот Хитов в Букурещ от 10 май 1871 г. (НБКМ-БИА, ф. №87 (ПХ), II А 8012).

Георги Вл. Владимиров е доктор по история, магистър по теория и история на културата. Автор е на 5 монографии и над 70 научни статии, студии и изследвания по проблеми на средновековната история и култура в научния и периодичния печат. Член е на Съюза на учените в България, носител на международни и национални награди в сферата на хуманитаристиката. Работи главно по проблеми на историята и културата на българите по Средна Волга през Средновековието.